

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

6. Лучишин І. Фахові школи: порадник для батьків та молоді / І. Лучишин. – Львів: Накладом “Рідної школи”, 1930. – 63 с.
7. Медьешій С. Развитие школ для ремесленных учеников на Подкарпатской Руси / С. Медьешій // Подкарпатская Русь за годы 1919 – 1936. – Ужгород, 1936. – С. 106 – 109.
8. Приписы для управы, наукованя и надзора при самостояных ремесельных доповняющих (учньовских) школах на Словаччинъ и Подкарпатской Руси. – 1925. – С. 7.
9. Професійно-технічна освіта України. Інформаційні матеріали (станом на 01.01.2014). – К., 2014. – 21 с.
10. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – Львів: Афіша, 2001. – 664 с.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2015

УДК 004.032.6:371.134(045)

Валентина Барановська, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри природничо-математичних дисциплін
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті обґрунтовано, що одним із вирішальних факторів ефективного використання комп'ютерно орієнтованих систем навчання у навчально-виховному процесі початкової школи є знання і вміння вчителя, який гармонійно і педагогічно виважено поєднує традиційні методичні системи навчання та сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Ключові слова: початкова школа, майбутні вчителі початкових класів, інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійні технології.

Літ. 9.

Valentyna Baranovska, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри естественно-математических дисциплин
Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

В статье обосновано, что одним из решающих факторов эффективного использования компьютерно ориентированных систем обучения в учебно-воспитательном процессе начальной школы есть знания и умения учителя, который гармонично и педагогически взвешенно сочетает традиционные методические системы обучения и современные информационно-коммуникационные технологии.

Ключевые слова: начальная школа, будущие учителя начальных классов, информационно-коммуникационные технологии, мультимедийные технологии.

Valentyna Baranovska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Prof. of
Natural and Mathematical sciences Department
Khmelnytsky Humanitarian and Pedagogical Academy

THE USE OF MULTIMEDIA LEARNING TECHNOLOGIES DURING THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

One of the decisive factors in the effective use of computer-oriented teaching systems in the educational process of primary school have the knowledge and skills of teacher, who harmoniously and pedagogically carefully links traditional methodological training system and modern information and communication technologies are proved in article.

Keywords: elementary school, future primary school teachers, information and communication technologies, multimedia technology.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Застосування у навчальному процесі початкової школи інформаційно-комунікаційних технологій, що базуються на сучасних технічних

засобах, потребує ретельного аналізу, має бути педагогічно виваженим і методично вмотивованим. Водночас використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання молодших школярів нерозривно пов'язано з розробкою нових дидактичних

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

підходів до створення і використання нових комп'ютерно орієнтованих методичних систем навчання, нового змісту, засобів, методів, організаційних форм формування на їх основі сучасних комп'ютерно орієнтованих навчальних середовищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реалізації дидактичних функцій комп'ютерно орієнтованих засобів навчання у початковій школі постійно перебувають в полі зору науковців та педагогів-практиків (В.П. Беспалько, М.І. Жалдак, Ю.І. Машбиць, Н.Ф. Талізана, О.І. Шиман та ін.).

Можна стверджувати, що величезний дидактичний потенціал використання інформаційно-комунікаційних технологій в початковій школі може бути розкритим лише за умов, якщо провідна роль у навчально-виховному процесі належатиме вчителю. Саме він визначає і забезпечує ті умови, за яких цей потенціал дійсно реалізується [4, 343].

Головними діючими особами в навчальному процесі залишаються педагог і учні. Комп'ютери ж разом з усім апаратним і програмним забезпеченням та засобами зв'язку – лише засоби їх діяльності. І тільки від обізнаності та майстерності вчителя залежать ефективність і результативність впровадження комп'ютерно орієнтованих методичних систем навчання у навчально-виховний процес початкової школи [8].

Як зауважив О.М. Леонт'єв, машина – якою б досконалою і “розумною” вона не була – лише опосередковує діяльність людини, що перетворює природу, і в цьому сенсі принципово нічим не відрізняється від знаряддя [3].

Постановка завдання. Одним із вирішальних факторів ефективного використання комп'ютерно орієнтованих систем навчання у навчально-виховному процесі початкової школи є знання і вміння вчителя, який гармонійно і педагогічно виважено поєднує традиційні методичні системи навчання та сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Саме тому інформаційно-комунікаційні технології у початковій школі доцільно використовувати на уроках, які інтегровані із загальноосвітніми предметами. На основі інтегрованих комп'ютерно орієнтованих уроків за рахунок унаочнення навчального матеріалу та новизни використання комп'ютера у якості дидактичного інструменту вдається суттєво підвищити мотивацію навчання, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу, стимулює пізнавальну і творчу активність учнів [5, 75 – 82].

Потрібно окремо зупинитися на вмінні вчителя початкової школи добирати комп'ютерні програми навчального призначення, які він може використовувати, враховуючи власний досвід, мету навчання та індивідуальні особливості учнів, що буде набагато доцільніше, ніж пропонувати якусь загальну для всіх ситуацій модель комп'ютерно орієнтованого навчання з вимогою обов'язкового її впровадження.

У змісті комп'ютерних програм навчального призначення, що є складовими комп'ютерно орієнтованого навчального середовища, відображаються загальні закономірності написання і читання текстів, музичних фрагментів, малюнків, тестів, кросвордів, мультфільмів. В основу цих програм покладено загальнодидактичні принципи.

Як свідчить практика, найбільш вдалим застосуванням загальнодидактичних принципів комп'ютерно орієнтованого навчання є використання засобів мультимедіа.

На уроках в початкових класах учитель безумовно може використовувати мультимедійний екран, демонструючи дітям фільми, набори предметів і т.д. й обговорюючи їх з ними в процесі відповідної дидактичної гри [9].

Використання засобів мультимедіа з метою повторення, узагальнення та систематизації знань не лише допомагає створити конкретне, наочно-образне уявлення про предмет, явище чи подію, які вивчаються, а й доповнити відоме новим [6, 15 – 20].

Використовуючи сучасні засоби комп'ютерної та проекційної техніки, мережових засобів зв'язку, можна створити багатофункціональні демонстраційні мультимедіа-системи, коли персональні комп'ютери, “електронні дошки”, мультимедійні проектори та інші технічні засоби використовуються з метою підтримки навчального процесу, забезпечення можливостей графічного, текстового чи звукового подання навчальних повідомлень стосовно матеріалу, який вивчається.

Комп'ютер є основним технічним засобом мультимедійних технологій, оснащений необхідним програмним забезпеченням і мультимедійним проектором, і є лише засобом здійснення педагогічної діяльності [1].

Експериментально встановлено, що в ході усного подання матеріалу за хвилину слухач сприймає і здатний опрацювати до однієї тисячі умовних одиниць матеріалу, а в разі “підключення” органів зору – до 100 тисяч таких одиниць [2]. Тому абсолютно очевидна висока ефективність використання мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття навчальних повідомлень.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Засоби мультимедіа є складовими інформаційних технологій, використання яких дозволяє об'єднати в єдиній системі текст, звук, відео і графічні зображення, а також анімацію. Використовуючи сучасні досягнення комп'ютерної та проєкційної техніки, мережевих засобів зв'язку, можна створити багатофункціональні демонстраційні мультимедіа-системи, коли застосовуються персональні комп'ютери, "електронні дошки", мультимедійні проєктори та інші технічні засоби.

Варто зауважити, що мультимедійна підтримка уроку може бути різною: від кількох хвилин – до використання мультимедіа впродовж цілого уроку. Відтак істотно змінюється роль вчителя, який виступає, передусім, організатором і координатором пізнавальної діяльності учнів. Але проведення уроку з мультимедійною підтримкою зовсім не звільняє вчителя від потреби маневрувати чи імпровізувати.

З метою максимального унаочнення навчального матеріалу на уроці використовують один комп'ютер і мультимедійний проєктор, за рахунок чого розв'язується багато проблем, пов'язаних з застосуванням комп'ютерної техніки. Використання проєктора робить ефективнішим управління навчальним процесом: учитель постійно бачить реагування учнів, вчасно впливає на мінливі ситуації.

Слід зауважити і наголосити, що підготовка вчителя до такого уроку – трудомісткий процес, для забезпечення успішності результатів якого потрібне володіння відповідними професійними, зокрема інформатичними, компетентностями досить високих рівнів. Сценарій уроку, його режисура є важливою складовою такого заняття. Готуючи навчальний епізод і розглядаючи його як дидактичну одиницю, розробник повинен чітко уявляти мету, якої потрібно досягти.

Проведення уроку з мультимедійною підтримкою схоже на роботу ведучого телевізійної передачі: вчитель не лише впевнено володіє комп'ютером, знає зміст уроку, а й веде його у відповідному темпі, невимушено, постійно залучаючи учнів до пізнавального процесу [6, 15 – 20].

Мультимедійні засоби навчання, що використовуються в навчальному процесі, повинні відповідати встановленим санітарно-гігієнічним, психологічним, дидактичним та методичним вимогам. До них належать:

- адаптивність до індивідуальних можливостей учня;
- інтерактивність навчання;
- реалізація можливостей комп'ютерної візуалізації навчальних повідомлень;

- розвиток інтелектуального потенціалу кожного учня;

- системність подання і структурно-функціональний синтез подання навчального матеріалу;

- забезпечення повноти (цілісності) й неперервності дидактичного циклу навчання.

Дидактичні вимоги пов'язані зі своєрідністю і особливостями конкретного навчального предмета, специфікою відповідної предметної галузі, понятійного апарату, особливостей методів дослідження причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей перебігу процесів і проявів явищ, що вивчаються, можливостями реалізації сучасних методів подання необхідних повідомлень.

Мультимедійні засоби навчання мають добиратися у відповідності з низкою методичних вимог, а саме:

- подання навчального матеріалу з урахуванням взаємозв'язків понятійних, образних і дієвих компонентів мислення;

- забезпечення функціональних зв'язків і логічних відношень між елементами уроку;

- надання можливості учням виконувати різноманітні тренувальні та контролюючі дії.

Водночас із дидактичними та методичними вимогами виокремлюють низку психологічних, врахування яких обумовлює успішність навчання та якість створення мультимедійних засобів.

Щодо педагогічної доцільності використання, то мультимедійні технології розглядаються як інструмент, засіб підвищення ефективності й подальшого удосконалення процесу навчання, та водночас їх використання має бути педагогічно виваженим. Варто пам'ятати, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології потрібно використовувати для розв'язування далеко не всіх задач.

Потрібно підкреслити необхідність і важливість ознайомлення майбутніх учителів із відомими мультимедійними програмами навчального призначення, формування практичних навичок аналізу і добору методично корисних і коректних фрагментів для психічного і розумового розвитку учнів. Дидактично обгрунтоване застосування фрагментів мультимедійних програм навчального призначення надає змогу ефективно реалізувати принцип наочності, методичні коментарі до нього, активізувати чуттєве сприйняття учнями педагогічно виваженого змісту навчального предмета [7, 110 – 120].

Мультимедійні програми навчального призначення, які доцільно використовувати в процесі навчання дітей у початковій школі, можуть бути різноманітними за змістом,

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

структурною будовою, виражальними характеристиками, обсягом навчального матеріалу. Результати вивчення досвіду впровадження мультимедійних програм у навчальний процес свідчать про значне розширення сфери їх використання не лише під час вивчення основних предметів (читання, мова, математика), а й інших (музика, природознавство, образотворче мистецтво тощо). Ці програми можуть використовуватися як засоби підтримки інформаційно-пізнавальної або інформаційно-контролюючої діяльності в процесі навчання з різноманітними дидактичними цілями у певних навчальних ситуаціях.

Сьогодні створено чимало мультимедійних програм навчального призначення для початкової школи. Але не всі вони успішно впроваджуються в шкільну практику. Це пояснюється кількома причинами. Зокрема, багато з них недостатньо адаптовані до навчальної діяльності молодших школярів як у психологічному, так і в дидактичному плані. Вибрати вчителів фрагменти навіть із наявних програм, які повністю вписувалися б у його усталену методику навчання конкретного матеріалу, досить не просто. Для цього необхідно мати певний досвід роботи з такими програмами. Цим питанням повинна приділятися значна увага під час підготовки майбутніх учителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах.

Як показує досвід учителів, найбільш ефективними є такі програми, на основі яких може бути створене певне навчальне середовище, що дозволяє дорослим і дітям використовувати комп'ютер для здобуття необхідних знань, формування відповідних вмінь і навичок. Використання таких програм допомагає розкривати дитині світ пізнання, бачити логіку речей, удосконалювати її знання, вміння та навички, розвивати здібності, творчий потенціал, формувати аналітичне і синтетичне мислення, наукове світобачення.

Висновки. Отже, для розв'язування багатьох навчальних і виховних завдань потрібно будувати педагогічну діяльність так, щоб доцільність використання інформаційно-комунікаційних

технологій у навчально-виховному процесі не викликала сумнівів і була гарантована відсутність негативного впливу використання комп'ютерної техніки на здоров'я дитини та впевненість у позитивному впливові такого використання на інтелектуальний і фізичний розвиток дітей.

1. *Информационные технологии в образовании: учеб. пособие для высших пед. учеб. заведений / под ред. И.Г. Захарова. – М.: Академия, 2003. – 188 с.*

2. *Иванов В.Ф. Сучасні комп'ютерні технології і засоби масової комунікації: аспекти застосування / В.Ф. Иванов, О.К. Мелещенко. – К.: ІЗМН, 2006. – 352 с.*

3. *Леонтьев О.Н. Деятельность. Сознание. Личность / О.Н. Леонтьев. – М.: Смысл, Академия, 2005. – 352 с. – (Серия: Классическая учебная книга).*

4. *Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк. – 4-е вид., доповн. – К.: Білоцерківська книжкова фабрика, 2003. – 615 с.*

5. *Первин Ю.А. Концепция курса раннего обучения информатике / Ю.А. Первин // Информатика и образование. – 2003. – № 3. – С. 75 – 82.*

6. *Пищик О.В. Інформаційно-комунікаційні технології та сучасний урок / О.В. Пищик // Педагогічна майстерня. – 2011. – № 1 (1). – С. 15 – 20.*

7. *Шиман О.І. Практичний курс з використання сучасних інформаційних технологій: навч. посіб. [для студ. гуманіт. спец. пед. ВНЗ] / О.І. Шиман. – Бердянськ: БДПУ, 2007. – 155 с.*

8. *Шиман О.І. Психолого-педагогічні засади формування комп'ютерно орієнтованого навчального середовища на гуманітарних факультетах педагогічних ВНЗ [Електронний ресурс] / О.І. Шиман. – Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2009.../ped_01_09_Shiman.pdf*

9. *Шиман О.І. Формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи: дис. ... канд. пед. наук; 13.00.02 / Шиман Олександра Іванівна; НПУ ім. М.П. Драгоманова – К., 2005. – 194 с.*

Стаття надійшла до редакції 03.06.2015

“Кожна праця вимагає індивідуальних здібностей, таланту, обдарування, докладання фізичних і духовних зусиль”.

*Василь Сухомлинський
видатний український педагог*

